

Bouwsteen 4

De werkwijze van de Gelderse Jeugdbeschermingstafels

Over de grote gemeenschappelijke deler en de kleine regionale verschillen

Inleiding

Het gesprek aan de Jeugdbeschermingstafel is voor ouders en hun kinderen van cruciaal belang. Uit het gesprek aan tafel wordt immers duidelijk of het gezin en de professional, die zijn zorgen kenbaar heeft gemaakt, in een vrijwillig kader verder kunnen of dat er een onderzoek door de Raad van de Kinderbescherming gedaan moet worden. Dat is een onderzoek naar de noodzaak van een jeugdbeschermingsmaatregel. Dat laatste heeft grote impact op het gezin. Het gesprek aan de Jeugdbeschermingstafel is daarmee een spannend en belangrijk moment voor het gezin en alle betrokkenen. De aandacht vanuit de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming voor de zeven Jeugdbeschermingstafels in Gelderland is daarmee verdiend.

Vanuit de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming willen we dat ouders en hun kinderen, die afhankelijk zijn van een gesprek en het besluitvormingsproces aan de Gelderse Jeugdbeschermingstafels, in grote lijn hetzelfde mogen verwachten. De werkwijze van de Jeugdbeschermingstafels komt voort uit de transitie Jeugdzorg in 2015 en is niet nieuw, maar niet eerder werd de werkwijze in de verschillende jeugdhulpregio's expliciet met elkaar vergeleken en besproken. In november en december 2020 zijn daarom een viertal bijeenkomsten gehouden met de voorzitters van de Jeugdbeschermingstafels. Bij die bijeenkomsten waren de projectleider Samenwerken en Kennisdelen en een medewerker van de Raad voor de Kinderbescherming aanwezig. Deze medewerker is vanaf 2015 betrokken geweest bij de opzet en start van de Jeugdbeschermingstafels in Gelderland.

In deze bijeenkomsten werd helder dat de overeenkomsten in werkwijze en uitgangspunten aan de Gelderse Jeugdbeschermingstafels groot zijn. Daarmee kunnen we spreken over de grote gemeenschappelijke deler en de kleine lokale verschillen. In dit document is te lezen wat de werkwijze is en wat gezinnen met hun professional aan een Gelderse Jeugdbeschermingstafel kunnen verwachten. De beschreven werkwijze kan gebruikt worden als onderliggend document bij evaluaties van de Jeugdbeschermingstafel in de regio.

Een belangrijke opdracht binnen de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming is van een estafette-model naar een teamsamenwerking te komen om zo de huidige lange jeugdbeschermingsketen te verkorten. De vraag is wat intensiever samenwerken van Veilig Thuis, de Gecertificeerde Instellingen, de Raad voor de Kinderbescherming en de lokale teams betekent voor de toekomstige ontwikkeling van de Jeugdbeschermingstafel. Helder mag zijn dat hier in de komende periode aandacht voor moet zijn en dat de voorzitters samen met de betrokken veiligheidspartners een gezamenlijke visie hierop moeten ontwikkelen. Bij het schrijven van deze bouwsteen was het echter nog te vroeg om expertise en ideeën daarover al mee te kunnen nemen. ¹Ook zal bij het schrijven van het inhoudelijk kader voor de nog in te richten toekomsttuinen aandacht zijn voor de samenhang tussen het intensiever samenwerken en de veiligheidspartners en de doorontwikkeling van de Jeugdbeschermingstafel.

¹ Het schrijven van een inhoudelijk kader voor de toekomsttuinen is één van de opdrachten binnen de GVJB en wordt in juni 2021 opgeleverd.

1. Wie zit aan de Jeugdbeschermingstafel?

Een onafhankelijk voorzitter leidt het gesprek. Een medewerker van de Raad voor de Kinderbescherming denkt mee bij de veiligheidsvraagstukken van het gezin en bij de afweging of het noodzakelijk is dat hulp in een gedwongen kader plaats moet vinden of dat er nog mogelijkheden zijn dat het gezin in een vrijwillig kader hulp kan blijven ontvangen. De expertise vanuit de Gecertificeerde Instelling wordt ingezet door de aanwezigheid van een jeugdbeschermer aan tafel. Dit kan zijn op afroep maar in sommige regio's is de Gecertificeerde Instelling ook een vaste deelnemer. Ouders zijn altijd vaste gesprekspartner aan tafel. Kinderen boven de twaalf jaar zijn ook welkom bij een deel van het gesprek². Omdat de impact van een gesprek met veel deelnemers voor een kind groot is, wordt in elke regio zorgvuldig gekeken op welke manier het kind gezien en gehoord kan worden. Dat kan ook indirect, door de inbreng van een professional die op basis contact met het kind daar een goed verslag van doet. Degene die het gezin aanmeldt bij de Jeugdbeschermingstafel is meestal de jeugd- en gezinsprofessional van het Lokale Team, maar kan ook een medewerker zijn van Veilig Thuis of een Gecertificeerde Instelling. Een leerplichtambtenaar kan zijn zorgen over het schoolverzuim van een leerling in samenwerking met het Lokale Team, Centrum Jeugd en Gezin inbrengen. Een zorgaanbieder doet dat eveneens in samenwerking met het Lokale Team, Centrum Jeugd en Gezin.

2. Met welk doel wordt met gezinnen gesproken aan de Jeugdbeschermingstafel?

Het doel van het gesprek aan de Jeugdbeschermingstafel is te komen tot een besluit of de hulp die wordt geboden aan het gezin in een vrijwillig kader kan blijven plaats vinden of dat de Raad voor de Kinderbescherming een onderzoek moet gaan starten naar de noodzaak van een jeugdbeschermingsmaatregel. Omdat de impact van een jeugdbeschermingsmaatregel groot is voor kinderen en ouders, zien voorzitters er zoveel mogelijk op toe dat een raadsonderzoek voorkomen wordt. Waar ouders en de professional tijdens het gesprek aan de Jeugdbeschermingstafel toch nog een (laatste) kans zien om met nieuwe heldere afspraken het nog in het vrijwillig kader te proberen, dan wordt die mogelijkheid benut.

De Jeugdbeschermingstafel is oorspronkelijk opgezet als markeermoment in de toeleiding naar het gedwongen kader (een verzoek tot raadsonderzoek). Dit gesprek wordt ook wel het "vijf voor twaalf gesprek" genoemd. Gaandeweg is vanuit de behoefte van de Lokale Teams de behoefte ontstaan om in een eerder stadium van een vastlopend hulpverleningsproces het gezin in te brengen voor bespreking. Dit is wat de voorzitters in de praktijk het "kwart voor twaalf gesprek" noemen. De professional wil het kwart voor twaalf gesprek aan de jeugdbeschermingstafel inzetten om bij ouders een besef van urgentie te bewerkstelligen en zo alsnog een doorbraak in de samenwerking te bewerkstelligen. De onafhankelijke voorzitter en de setting van de Jeugdbeschermingstafel bieden een goede gelegenheid daarvoor. In navolging van dit gesprek kan de voorzitter een evaluatiemoment plannen waarin de voortgang kan worden besproken en er opnieuw met elkaar kan worden afgestemd over het vervolg. De evaluatie kan schriftelijk zijn of er kan een nieuw gesprek aan tafel plaatsvinden. De "kwart voor twaalf gesprekken" worden in alle jeugdhulpregio's in toenemende mate gevoerd en lijken daarmee goed aan te sluiten op de behoefte van de Lokale Teams.

3. Wat mag verwacht worden van een voorzitter?

De voorzitter is onafhankelijk, wat in deze wil zeggen dat zij of hij niet werkt voor een organisatie in de jeugdbescherming of jeugdhulp, maar in dienst is van de betreffende gemeenten die de

² Kinderen boven de 12 jaar worden in een klein gezelschap zonder ouders gesproken

Jeugdbeschermingstafel faciliteren. Onafhankelijkheid is een voorwaarde om de voorzitter de ruimte te geven volledig onafhankelijk het gesprek te kunnen leiden. De voorzitter zorgt ervoor dat vooraf alle informatie aanwezig is om het gesprek goed te kunnen voeren. Wanneer het verzoek tot bespreking nog vragen op roept of wanneer informatie ontbreekt, neemt de voorzitter hierover contact op met de professional.

De voorzitter verstaat de kunst van het contact leggen en het leiden van gesprek. De voorzitter luistert goed naar ouders en hun professional. De voorzitter sluit in taal aan bij het gezin. Indien nodig gaat de voorzitter met de professional voorafgaand aan de Jeugdbeschermingstafel nog met de professional in gesprek om duidelijkheid te krijgen over de vraagstelling en over verwachtingen die de professional van het gesprek heeft. De voorzitter bespreekt met de professional ook op welke manier de stem van het kind voldoende gehoord wordt aan tafel. Wanneer een professional doorgaans in een andere regio een verzoek tot bespreking voor de Jeugdbeschermingstafel indient, kan hij het voor hem gebruikelijke format gebruiken. De voorzitter legt dan contact met de professional, mocht informatie worden gemist.

4. Wat mag verwacht worden van de professional van het gezin?

Van de professional wordt verwacht dat deze een heldere onderbouwing schrijft in het verzoek tot bespreking, dat de aanleiding vormt voor een gesprek aan de Jeugdbeschermingstafel. De professioneel bespreekt dit verzoek met betrokkenen voordat het gesprek aan tafel plaatsvindt. Een veiligheidsplan is een vast onderdeel van het verzoek tot bespreking. De professional van het gezin verwoordt daar welke afspraken het gezin en de professional hebben gemaakt om de directe veiligheid te waarborgen, of waarom het niet is gelukt om tot dergelijke afspraken te komen. In het veiligheidsplan staat ook welke stappen genomen moeten worden, wanneer de ouders niet in staat blijken de veiligheid te waarborgen. Van de professional wordt dan verwacht dat zij, hij indien nodig op verzoek van de voorzitter nog eventueel ontbrekende informatie aanlevert.

5. Wat mogen gezinnen verwachten van het gesprek aan de Jeugdbeschermingstafel?

Ouders worden altijd actief uitgenodigd om aan te geven wat hun beeld is over het verloop van de hulp en hoe het thuis en met de kinderen gaat. Dit kan door een reactie te schrijven op de rapportage (het verzoek ter bespreking) en door dit te vertellen tijdens het gesprek aan de Jeugdbeschermingstafel. Ouders kennen en ontvangen het verzoek ter bespreking, welke door de bij het gezin betrokken professional is geschreven. Het kan ook zijn dat de ouders zelf deels meeschrijven aan de rapportage. Ouders hebben de mogelijkheid om een vertrouwensfiguur mee te nemen naar het gesprek. Als het gaat over kinderen boven de twaalf jaar wordt voorafgaand aan het gesprek door de voorzitter goed overleg gevoerd over de wijze waarop de inbreng van het kind een plek kan krijgen aan de Jeugdbeschermingstafel. Voorzitters weten dat het voor kinderen belastend kan zijn om aan tafel met zoveel vreemde volwassenen mee te doen aan een gesprek. Wanneer daar wel voor gekozen wordt, worden kinderen hier goed op voorbereid. Kinderen kunnen ook zelf een volwassene waar ze vertrouwen in hebben meenemen naar de Jeugdbeschermingstafel. Regelmatig wordt de keuze gemaakt om kinderen individueel (eventueel met deze vertrouwensfiguur) te spreken voorafgaand aan het gesprek aan de JBT. Soms wordt het verhaal van het kind verwoordt door een professional, die goed kan vertellen hoe het met het kind gaat. Elke gemeente heeft op haar website een folder staan voor gezinnen en professionals over de werkwijze aan de Jeugdbeschermingstafel.

6. Wie is tijdens en na het gesprek verantwoordelijk voor de veiligheid in het gezin?

Het is de verantwoordelijkheid van de voorzitter dat (on) veiligheid onderwerp van gesprek is aan de JBT. De voorzitter zorgt dat besproken wordt wie welke verantwoordelijkheid draagt om te zorgen dat

het voldoende veilig is voor de kinderen in het gezin. Uiteraard zijn ouders zelf verantwoordelijk, maar helder moet zijn welke professional of vertrouwenspersoon uit het eigen netwerk, ouders daar direct bij ondersteunt en wie er toeziet op naleving van de afspraken in het veiligheidsplan. Dit plan is ook onderwerp van gesprek aan de Jeugdbeschermingstafel. Het veiligheidsplan moet (voor zover mogelijk) met ouders samen worden opgesteld. Het veiligheidsplan is van ouders; zij moeten zich eigenaar voelen. Hoe concreter de afspraken in het veiligheidsplan zijn, hoe beter. Er staat ook in beschreven welke stappen worden gezet wanneer ouders zich niet (kunnen) houden aan de afspraken. Na afloop van het gesprek aan de Jeugdbeschermingstafel wordt er, ongeacht het besluit dat is genomen, schriftelijk vastgelegd welke afspraken er aan de Jeugdbeschermingstafel zijn gemaakt over veiligheid en wie waarvoor verantwoordelijk is. Deze afspraken worden verstuurd naar het gezin en de betrokkenen die aanwezig waren bij het overleg aan de Jeugdbeschermingstafel.

7. Welke uitkomsten van de JBT zijn er mogelijk en hoe vindt besluitvorming aan tafel plaats?

De volgende uitkomsten van de Jeugdbeschermingstafel zijn mogelijk:

1. Vrijwillige hulpverlening onder regie lokaal team wordt voortgezet.
2. Vrijwillige, maar niet niet-vrijblijvende hulpverlening voor een bepaalde periode; dit kan met inzet van de Gecertificeerde Instelling (vrijwillige, maar niet vrijblijvende trajecten), of door geplande evaluatiemomenten aan de Jeugdbeschermingstafel.
3. Vrijwillige, maar niet-vrijblijvende hulpverlening, in combinatie met een raadsonderzoek.
4. Alleen een raadsonderzoek.

Er wordt altijd een besluit genomen over:

- a. De route die na het overleg Jeugdbeschermingstafel gevolgd gaat worden;
- b. De continuering van de hulpverlening en welke hulpverlening nodig is;
- c. De veiligheidsafspraken worden zo nodig aangevuld

De voorzitter is tijdens het gesprek gericht op het komen tot een helder gezamenlijk beeld van het gezin en hun problematiek; waar gaat het goed, waar loopt het spaak en waardoor komt dat? Van daaruit ontstaat het gesprek over wat er vervolgens nodig is. De voorzitter leidt dit gesprek naar een gezamenlijk besluit. Als deelnemers het niet eens worden heeft de voorzitter het mandaat om een besluit te nemen. De voorzitter vaart daarbij op de expertise van de Raad voor de Kinderbescherming, die vanuit hun positie kunnen afwegen of een raadsonderzoek passend is. De voorzitter blijft in alle gevallen in staat een onafhankelijk besluit te nemen.

8. Krijgen ouders en de professional een verslag van het gesprek aan de Jeugdbeschermingstafel?

Ouders en hun professional krijgen na afloop van de JBT altijd een verslag van wat er aan tafel is besproken en besloten. Onderdeel daarvan is in elk geval de weergave van aan de Jeugdbeschermingstafel gemaakte afspraken. Ouders en professional hebben de gelegenheid de voorzitter te laten weten wanneer zij denken dat het geen juiste weergave is van het gesprek of de gemaakte afspraken. Deze reactie zal worden toegevoegd aan het verslag.

9. Hoe snel kan het gesprek aan de JBT gepland worden nadat een gezin is aangemeld?

In elke Gelderse regio is wekelijks de mogelijkheid het gesprek aan de JBT te voeren. Het gesprek kan vrijwel altijd binnen anderhalve week à twee weken gevoerd worden. De professional die de

aanmelding heeft gedaan bereidt in deze periode het gezin verder voor en zorgt tevens dat de voorzitter de benodigde informatie heeft. Wanneer de voorzitter een wachttijd voorziet die langer is dan twee weken, informeert hij hierover zijn eerste aanspreekpersoon binnen de gemeente en onderzoekt actief met deze aanspreekpersoon de mogelijkheden om de gesprekken weer binnen twee weken te kunnen voeren. Een optie waarvan nog meer gebruik van kan worden gemaakt is de mogelijkheid om het overleg te zoeken met een buurgemeente om te bezien of daar ruimte is bij de Jeugdbeschermingstafel om op korte termijn het gesprek te voeren. Hier zijn goede ervaringen mee in de samenwerking tussen de Jeugdbeschermingstafels in de Food Valley en Centraal Gelderland

10. Waarin onderscheidt het gesprek aan de JBT van het gesprek aan andere tafels?

Een professional heeft tal van mogelijkheden als het gaat om het bespreken van diverse vraagstukken aan verschillende tafels. De Jeugdbeschermingstafel is expliciet bedoeld voor de vraag of hulpverlening nog doorgang kan vinden in het vrijwillig kader, of in het voorgaande traject de mogelijkheden in het vrijwillige kader volledig zijn benut.

Aanleiding voor het gesprek aan de Jeugdbeschermingstafel zijn altijd zorgen over de bedreiging van een gezonde, positieve ontwikkeling van kinderen en het stagneren van de samenwerking tussen gezin en hulpverlener, dan wel het uitblijven van resultaten van de ingezette hulp. De gezamenlijke kennis en expertise van de vaste deelnemers aan de Jeugdbeschermingstafel is gericht op het inschatten van de veiligheid in het gezin, mede op basis van de motivatie, de leerbaarheid en het inzicht van ouders en daarmee op de (on)mogelijkheden, van het gezin, om uit de problemen te komen.

Het gesprek aan de Jeugdbeschermingstafel is niet bedoeld voor vragen over welke hulp bij welke zorgaanbieder ingezet moet worden. Het gesprek gaat niet over het zoeken naar maatwerkoplossingen wanneer zorg niet direct geleverd kan worden. Deze gesprekken vinden plaats aan tafel met het Regionale Expert Team. Het gesprek aan de Multi Disciplinaire Aanpak (MDA++) tafel is gericht op het inzetten van integrale, gezinsgerichte hulp om transgenerationele patronen van huiselijk geweld te doorbreken. Net als het gesprek met het de Regionale Expert Team, gaat het hier ook om het inzetten, dan wel realiseren van hulp. Het gesprek aan de Jeugdbeschermingstafel kan niet vervangend zijn voor het Multi Disciplinaire Overleg (MDO) in het eigen (Lokale) team.

11. Wat wordt getoetst bij een voorgenomen beëindiging van de Onder Toezicht Stelling?

Wanneer een jeugdbeschermer voornemens is de Onder Toezicht Stelling te beëindigen wordt dit voornemen besproken aan de Jeugdbeschermingstafel met ouders en eventueel kind(eren), de jeugdbeschermer, de voorzitter, het Lokale Team en de Raad voor de Kinderbescherming. De gang van zaken rondom de afsluiting van een Onder Toezicht Stelling en de wettelijk verplichte toetsende taak van de Raad voor de Kinderbescherming hierin is op deze manier een transparant proces voor ouders en kinderen. Ouders hebben regie over en worden (mede) verantwoordelijk gemaakt voor het vervolg. Het netwerk kan hierbij eveneens worden betrokken als daartoe mogelijkheden worden gezien. Het gezamenlijk doel is het waarborgen van de veiligheid van het kind, ook na afsluiten van de Onder Toezicht Stelling. Aan tafel worden met ouders en betrokkenen afspraken gemaakt over de veiligheid van het kind. Belangrijk is dat vervolghulpverlening gecontinueerd kan worden, met een concreet veiligheidsplan met daarin heldere afspraken over wie wat concreet bijdraagt vanuit welke betrokkenheid.³

³ In het Rijk van Nijmegen vinden de toetsingen nog niet aan de Jeugdbeschermingstafel plaats. Het is wel de intentie van de voorzitters hier mee te gaan starten.

12. Op welke wijze haalt de voorzitter feedback op over werkwijze van de Jeugdbeschermingstafel bij ouders en professionals?

Sommige voorzitters vragen ouders een evaluatieformulier in te vullen en thuis in te vullen soms na afloop van het gesprek. In alle regio's wordt bij uitvoerend professionals van Lokale Teams en uitvoeringsorganisaties feedback opgehaald over de werkwijze van de Jeugdbeschermingstafels. Ook worden managers van Gecertificeerde Instellingen, Veilig Thuis en soms ook de Raad voor de Kinderbescherming hierover bevraagd. Helder is hoe meer gericht hier aandacht voor is, hoe groter de kans dat de samenwerking aan de Jeugdbeschermingstafel goed verloopt; deelnemers weten immers goed wat van de Jeugdbeschermingstafel en van de professional verwacht mag worden. In alle regio's vindt minimaal twee keer per jaar een evaluatiebijeenkomst plaats; waarbij Lokale Teams en betrokken veiligheidspartners wordt bevraagd of wat beter kan in de samenwerking. De voorzitter is actief in de uitnodiging tot evaluatie en reflectie; ook wanneer de bespreking met de professional of het gezin voor hen niet naar wens is verlopen of zij zich niet kunnen vinden in de uitkomst.

De kennismaking en uitwisseling tijdens de onlinebijeenkomsten in november en december 2020 is door de voorzitters als waardevol ervaren. Zij willen een aantal maal per jaar samen komen om thema's te bespreken die in hun dagelijks werk aan de orde zijn en elkaar op de hoogte te houden van regionale en landelijke ontwikkelingen. Zo wordt uitwisseling en gezamenlijk leren tussen de Gelderse voorzitters meer vanzelfsprekend.

Vraag aan bestuurlijk overleg:

1. Bent u akkoord met Bouwsteen 4 "De werkwijze van de Gelderse Jeugdbeschermingstafels"?